

Jyri Paasonen

OTT, dosentti, tutkija, Vaasan yliopisto

Jesse Vainio

väitöskirjatutkija, Vaasan yliopisto

Johanna Hietapakka

yliopettaja, Rikosseuraamusalan koulutuskeskus

VANGIN TATUOINNIT OSANA TUNTOMERKKIEN OTTAMISTA

Edilex 2022/12

Artikkeli

Julkaistu 06.04.2022

www.edilex.fi/artikkelit/26470

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 TATUOINTITIETOJEN MERKITYKSESTÄ.....	2
3 VANGIN TUNTOMERKKIEN OTTAMISTA KOSKEVA SÄÄNTELY JA RIKOSSEURAAMUSLAITOKSEN KÄYTÄNTÖ.....	3
4 TUNTOMERKKIEN OTTAMINEN POLIISISSA.....	6
5 HENKILÖTUNTOMERKIT JA TIETOSUOJASÄÄNTELY.....	7
6 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	7
LÄHTEET.....	9

1 JOHDANTO

Suomessa järjestäytynyt rikollisuus kasvaa, koventuu ja kansainvälistyy, kuten on jo muissa Pohjoismaissa tapahtunut. Perinteisten prosenttijengien lisäksi on tullut ja tulee lisää ulkomaalaistaustaisia uusia rikollisryhmittymiä, joilla ei ole näkyviä tunnuksia ja joita johdetaan usein ulkomailta käsin. Nämä keskittyvät huumausainekauppaan ja ovat entistä väkivaltaisempia. Edellisen vuoden aikana myös alueelliset katujengit ovat yleistyneet Etelä-Suomen alueella ja näihin ryhmittymiin kuuluvat henkilöt ovat syyllistyneet lukuisiin vakaviin huumausaine- ja väkivaltarikoksiin. Järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja vankilakulttuuriin liittyy yhtenä osana tatuoinnit, jotka ilmaisevat esimerkiksi asemaa tai historiaa järjestäytyneessä rikollisryhmässä¹. Tatuointivälineiden hallussapito ei ole sallittua vankiloissa, mutta niitä otetaan haltuun keskimäärin yli 100 kertaa vuodessa². Viranomaisten näkökulmasta tatuoinnit ovat merkittäviä tuntomerkkitietoja, joita voidaan hyödyntää eri yhteyksissä.

Tämän artikkelin tarkoituksena on ensinnäkin kuvata vangin tuntomerkkien, erityisesti tatuointitietojen merkitystä rikostorjunnan näkökulmasta³. Toisena tarkoituksena on tarkastella vangin tuntomerkkien ottamista koskevaa sääntelyä. Tältä osin keskiössä on se, että saako Rikosseuraamuslaitos ottaa ja tallentaa valokuvia vankien tatuoinneista. Aluksi tarkastellaan tatuointien merkitystä osana tuntomerkkitietoja. Tämän jälkeen tarkastellaan vankien tuntomerkkien ottamiseen liittyvää sääntelyä ja Rikosseuraamuslaitoksen käytäntöä. Sitten selvitetään aiheeseen liittyvää poliisia koskevaa sääntelyä sekä tietosuojasääntelyä. Lopuksi esitetään kokoavia johtopäätöksiä.

¹ Tatuointien symboliikasta rikollisissa alakulttuureissa ks. Ruotsalainen 2015.

² Paasonen 2021.

³ Tutkimus on osa Rikosseuraamuslaitoksen rahoittamaa tutkimus- ja kehittämishanketta, jossa tutkitaan vankien kuntoutusmahdollisuuksien ja oikeusturvan parantamista vankilaturvallisuutta kehittämällä sekä rangaistusaikaista rikollisuutta ehkäisemällä.

2 TATUOINTITIETOJEN MERKITYKSESTÄ

Tatuoinnit ovat osa jengitunnuksia ja ne eroavat oleellisesti muista tunnuksista, koska ne ovat osa henkilön kehoa. Sen sijaan muunlaisten jengitunnusten hallussapidon kieltäminen vankilassa on hyväksytty oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa⁴ ja ilmaistu sittemmin myös vankeuslain (767/2005, VL) esitöissä⁵. Lisäksi esimerkiksi jengiliivin käyttökieltoa voidaan soveltaa myös vankilaan saapuvaan tapajaan VL 17:1.2 §:n nojalla.⁶ Jengitunnusten kieltämisen suhteen haasteellisia ovat esimerkiksi sinänsä normaalit vaatteet, joita käytetään tietyllä väriyhdistelmällä jengitunnusten korvikkeena. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies (AOA) on katsonut, ettei tällaisten vaatteiden käyttämistä voida kieltää sillä perusteella, että ne olisivat jengitunnuksen korvike. AOA:n mukaan vangeilla on lukuisia muitakin mahdollisuuksia osoittaa kuuluvansa johonkin tiettyyn ryhmään, kuten esimerkiksi näkyvillä tatuoinneilla, johon vankilaviranomaisilla ei ole edes mahdollisuutta puuttua.⁷ Vangilla ei ole myöskään todistustaakkaa siitä, että tietty tunnus ei ole rikollisjärjestön tunnus.⁸ Näin ollen Rikosseuraamuslaitoksen tehtävänä on varmistaa tunnuksen merkitys ja vangin mahdollinen kuuluminen tiettyyn ryhmittymään, jotta tietoa voidaan hyödyntää osana vankia koskevaa päätöksentekoa ja laitosturvallisuuden ylläpitämistä.⁹ Tietoa voidaan hyödyntää erityisesti vankien osastosijoittelussa, joka on oleellisen tärkeässä asemassa vankilan järjestyksen ja turvallisuuden, sekä vankien että henkilökunnan turvallisuuden kannalta.¹⁰

Tatuointitiedoilla voi olla merkitystä erityisesti ulkomaalaisten vankien kohdalla, kun heidän rikollistaustoistansa tai kytköksistä eri jengeihin voidaan saada lisätietoa tatuointien perusteella. Ulkomaalaisten vankien kohdalla informaation hankkiminen turvallisuuteen liittyvää arviota varten on erityisen haastavaa, koska Suomessa käytössä olevista rekistereistä ei yleensä löydy tietoja vangin yhteyksistä järjestäytyneeseen rikollisuuteen tai ekstremistisiin ryhmittymiin. Ulkomaalaisen vangin tatuoinneista voidaan joissakin tapauksissa päätellä henkilön jäsenyys tai tiivis yhteys johonkin rikollisjärjestöön. Tämä tieto voi olla erittäin merkittävä arvioitaessa vankiin kohdistuvia valvonnallisia tarpeita ja tiedonhankinnallisia tavoitteita. Suomalaiset rikollisjärjestöt pyrkivät verkostoitumaan kansainvälis-

⁴ EOAK 1408/4/98 ja 437/4/03. Ks. myös EOAK/1941/2018, jossa oli kyse vangille lähetetyssä postikortissa olleesta jengitunnuksesta.

⁵ HE 263/2004 vp, s. 159 ja 219.

⁶ Kyseisen momentin mukaan vankilaan pääsyn edellytykseksi voidaan asettaa päällysvaatteiden ja mukana tuotujen tavaroiden jättäminen vankilassa säilytettäväksi vankilan määräämällä tavalla. Myös henkilöllisyyden todistaminen voidaan asettaa vankilaan pääsyn ja vankilan alueella liikkumisen ehdoksi. Alueella liikkuvalla voidaan asettaa muitakin järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisia ehtoja. Ks. EOAK 2108/4/07.

⁷ EOAK 1522/4/04. Kanteluratkaisussa oli kyse siitä, että vangilta oli kielletty erään moottoripyöräjengin tunnusvärit omaavan Marimekon kesäpaidan käyttäminen. Vankila oli perustellut päätöstä sillä, että paita on jengiin kuulumista osoittavan symbolin tai tunnuksen korvike ja aiheuttaa siten turvallisuusuhan.

⁸ EOAK 144/4/08, s. 2.

⁹ Ks. EOAK/2474/2016, jossa AOA totesi, että vankeja koskevassa päätöksenteossa on huomioitava, että esimerkiksi sitoutuneisuus järjestäytyneeseen rikollisryhmään voi olla eri asteista. Tatuointia voitaneen pitää yhtenä seikkana, joka antaa tietoa vangin kuulumisesta tiettyyn rikollisryhmään ja asemasta siinä. Ks. myös EOAK/7030/2020, jossa AOA totesi, että sitoutuneisuus tulisi pyrkiä selvittämään riittävällä tasolla. Ks. lisäksi järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvien vankien (JR-vankien) kategorisesta kohtelusta EOAK/4640/4/14. Osastosijoittelun merkityksestä laajemmin Paasonen 2021; Holopainen 2021; Junninen 2008.

¹⁰ Ks. EOAK/5291/2019, s. 10. Tämä edellyttää sitä, että osastosijoituksesta päättävällä on näihin asioihin liittyvät tarpeelliset tiedot, jotta nämä seikat voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon päätettäessä, mille osastolle vanki sijoitetaan. Vankilalla on velvollisuus vaikuttaa osastosijoittelun keinoin siihen, etteivät muun muassa JR-vangit kohdista painostusta ja uhkaa muihin vankeihin. EOAK/5291/2019, s. 8–9. Euroopan vankilasääntöjen (Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus Rec (2006) 2 jäsenvaltioille Euroopan vankilasäännöistä) mukaan osastolle sijoittamisessa on otettava huomioon mahdollisesti meneillään olevaan rikostutkintaan, turvallisuuteen ja turvatoimiin liittyvät vaatimukset. Mahdollisimman pian saapumisen jälkeen vangit on arvioitava, jotta saadaan selville, aiheuttavatko he turvallisuusriskin muille vangeille, vankilahenkilökunnalle tai muille vankilassa työskenteleville tai vierailleille henkilöille. Kutakin vankia koskevien turvatoimien on vastattava mainittujen riskitekijöiden suuruutta. Tarvittavien turvatoimien tasoa on tarkistettava säännöllisin väliajoin henkilön vankeuden aikana.

ten rikollisjärjestöjen kanssa, joten selvittämällä ulkomaalaisten vankien yhteydet järjestäytyneeseen rikollisuuteen, Rikosseuraamuslaitoksen henkilökunta voi erilaisilla toimenpiteillä ehkäistä kansainvälisen rikollisuuden levittymistä Suomeen.

Riittävän tarkkoilla tuntomerkkitiedoilla on myös laajempi ulottuvuus viranomaistoiminnassa. Kuvitteellisessa tilanteessa vanki on suorittanut pitkää vankeusrangaistusta. Hän pääsee karkaamaan vankilasta ollessaan sairaalahoidossa. Vanki muuttaa heti ulkonäköään käyttämällä muun muassa peruukkia. Vankilan henkilöstö tekee tällaisissa tilanteissa etsintäkuulutuksen poliisille. Tarkoituksenmukaisinta olisi pystyä toimittamaan tarkat tuntomerkkitiedot, jotta kyseinen henkilö voidaan tunnistaa. Näin ollen olisi tärkeää pystyä toimittamaan poliisille ajantasaiset tuntomerkkitiedot vangista.

Toisessa kuvitteellisessa tilanteessa vanki tekee poistumisluvallaan törkeän väkivaltarikoksen tai seksuaalirikoksen. Hän on peittänyt kasvonsa hupulla tai kommandopipolla. Uhri ei näe tekijän kasvoja, mutta kertoo poliisille kuitenkin nähneensä tekijän oikeassa kädessä tietynlaisen tatuoinnin. Vanki palaa poistumisluvultaan ajallaan takaisin vankilaan. Vanki on ottanut kyseisen tatuoinnin esitutkinnan jälkeen, joten sitä ei löydy poliisin tuntomerkkirekisteristä. Mikäli vankilassa olisi tallennettu tatuointikuvat, voisi poliisi selata Rikosseuraamuslaitoksen ottamia kuvia mahdollisen etäkäyttöyhteyden avulla ja saada näin mahdolliset vankilassa otetut valokuvat käyttöönsä. Riittävän tarkat tuntomerkkitiedot ehkäisevät myös sitä, ettei vankeja sekoiteta keskenään. Lähihistoriassa vankien yhdennäköisyyden vuoksi vankilasta on vapautettu muutaman kerran väärä vanki. Sekoittuminen voisi lähtökohtaisesti tapahtua niinkin, että väärä vanki päästetään poistumislualle ja karkaa vankilomansa aikana. Rikosseuraamuslaitoksen historiassa on tapahtunut niinkin, että väärä vanki on siirretty suljetusta vankilasta avolaitokseen toisen vangin asemasta.

Yhdysvalloissa on keskusteltu vankien tatuointien merkityksestä ja niiden riittävän tarkkaa valokuvaamista on pidetty tärkeänä, koska vankilaviranomaisilla on usein vain vähän tietoja vankien historiasta, asenteista ja uhka-asteesta. Esimerkiksi jengien jäsenet saattavat yrittää piilottaa tatuointiansa merkityksen henkilökunnalta. Tatuointien valokuvausta on pidetty vähiten häiritsevänä sekä luotettavana ja tarkkana dokumentointimuotona. Mikäli tiedot tatuoinneista dokumentoidaan vain kirjallisesti, saattaa tuntomerkkien ottaja tulkita väärin tatuoinnin ulkonäön ja merkityksen. Tatuoinnin merkitys ei välttämättä ole heti selvä tuntomerkkien ottajalle tai muulle henkilökunnalle, joten merkitys voi selvitä vasta sen jälkeen, kun kuvaa tatuoinnista on jaettu laajemmin. Mikäli tatuoinnin todetaan liittyvän esimerkiksi tiettyyn jengiin tai muuhun turvallisuushkaan, voidaan tietoa hyödyntää muun muassa vankien arvioinnissa. Tatuointitietoja on pidetty välttämättöminä tähän tarkoitukseen.¹¹

3 VANGIN TUNTOMERKKIEN OTTAMISTA KOSKEVA SÄÄNTELY JA RIKOSSEURAAMUSLAITOKSEN KÄYTÄNTÖ

Vankeuslain 4 luvun 5 §:ssä säädetään vangin tulotarkastuksesta. Säännöksen 1 momentin mukaan vankilaan saapunut vanki on tarkastettava todistajan läsnä ollessa. Tulotarkastus käsittää henkilöllisyyden toteamisen ja kirjaamisen, henkilötuntomerkkien ottamisen sekä vangin mukana olevan omaisuuden luetteloinnin ja tarkastamisen. Turvatarkastuksen tekemisestä säädetään 16 luvun 3 §:ssä ja henkilöntarkastuksen tekemisestä 4 §:ssä.¹² Vaikka henkilötuntomerkkien ottaminen on mainittu tulotarkastusta koskevassa säännöksessä, henkilötuntomerkit voidaan tarvittaessa ottaa myöhemminkin, koska käytännössä saattaa esimerkiksi ilmentyä tarve ottaa pitkää rangaistusta suoritta-

¹¹ Stewart 2017.

¹² Kyseinen säännös tuli voimaan 4.4.2022. Sen sisältö on muutoin sama kuin aiemmin, mutta 1 momenttiin on lisätty viittaus henkilöntarkastuksen tekemisestä. Viittauksilla turvatarkastuksen ja henkilöntarkastuksen tekemiseen on tarkoitus korostaa sitä, että tulotarkastuksen yhteydessä vangille voidaan tehdä turvatarkastus tai henkilöntarkastus, jos 16 luvussa säädetty edellytykset täyttyvät. Ks. HE 246/2020 vp, s. 72.

vasta vangista valokuva.¹³ Ennen vankeuslain säätämistä Rikosseuraamuslaitoksen oikeudesta ottaa vangista henkilötuntemerkit säädettiin vanhassa pakkokeinolaissa (450/1987, PKL).¹⁴ Vankeuslain säätämisen yhteydessä henkilötuntemerkkien ottamisesta haluttiin oma toimivaltasäännös kyseiseen lakiin, koska tuntemerkkien ottamisessa joudutaan puuttumaan vankien ruumiilliseen koskemattomuuteen.¹⁵ Vankeusasetuksen (548/2015) 14 §:n 1 momentin mukaan tulotarkastuksesta merkitään: 1) tarkastuksen ajankohta, tarkastuksen toimittaja ja todistaja; 2) tarkastettavan henkilötiedot; 3) tarkastettavasta otetut henkilötuntemerkit; 4) tulotarkastuksessa mahdollisesti löydettyt luvattomat aineet ja esineet.

Tulotarkastusta koskevan VL 4:5.2 §:n mukaan Rikosseuraamuslaitos saa ottaa vangista pakkokeinolaissa (806/2011) tarkoitetut henkilötuntemerkit, joita ovat PKL 9:3.1 §:n mukaan sormen-, käden- ja jalanjäljet, käsiala-, ääni- ja hajunäyte, valokuva sekä tuntemerkkitiedot (henkilötuntemerkit).¹⁶ Vanhan pakkokeinolain esitöissä on todettu, että henkilötuntemerkit on pyritty luettelemaan kyseisessä momentissa tyhjentävästi. Niitä ovat sormen-, käden-, ja jalanjäljet, käsiala- ja ääninäyte, valokuva sekä yleiset tuntemerkkitiedot, joihin kuuluvat poliisin tuntemerkkitietolomakkeisiin perinteisesti sisältyneet tiedot (esimerkiksi henkilön pituus, paino, hiusten malli ja väri, kasvojen muoto sekä erityistuntemerkit, kuten ruumiin jäsenten puuttuminen, tatuoinnit ja huomattavat arvet). Oikeuslääkeopillisten näytteiden, kuten veri-, sylki- ja hiusunäytteiden ottamista, ei katsottu henkilötuntemerkkien ottamiseksi, vaan henkilönkatsastukseksi. Henkilötuntemerkkien ottamisen edellytyksenä ei katsottu olevan, että tutkittava rikos olisi määrättyä törkeysastetta. Jos kuitenkin esimerkiksi arpien ja tatuointien yksilöimiseksi tarvitaan henkilönkatsastus, se voidaan toimittaa vain, milloin siihen on edellytykset.¹⁷ Tällöin on myös noudatettava tarpeellista tahdikkuutta ja häveliäisyyttä sekä sukupuolisääntöä.¹⁸

Aiemmin voimassa olleen henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain (1069/2015, RiseHetiL) 4 §:n 1 momentin mukaan tuomitun, vangin, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavan rekisteröidyn yksilöimiseen tarvittavina tietoina 3 §:n 2 momentissa mainittuihin Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekistereihin tallennettiin rekisteröidyn nimi, henkilötunnus, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, kotikunta ja osoite sekä mahdolliset henkilötuntemerkit. Mainittuja yksilöintitietoja voitiin 3 §:n 2 momentissa mainittuihin rekistereihin tallettaa myös rikoksesta epäillystä. Henkilötuntemerkkien tallettaminen mahdollistettiin säädettävässä aiempaa lakia henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa (422/2001). Henkilötuntemerkkien ottamista pidettiin yleisen turvallisuuden kannalta välttämättömänä tietona, koska vangin karkaamistilanteessa voidaan joutua antamaan henkilötuntemerkit esimerkiksi poliisille tai julkisuuteen. Tuntemerkkien oikeellisuus on varmempaa, jos ne on asianmukaisesti merkitty henkilön muidenkin tietojen rekisteröintivaiheessa.¹⁹

Vanhan RiseHetiL 4 §:n 2 momentin mukaan 3 §:n 2 momentissa mainittuun rekisteriin rekisteröidystä vangista, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetusta, valvontarangaistusta suorittavasta tai valvotussa koevapaudessa olevasta henkilöstä voitiin ottaa valokuva ja tallettaa se hänen yksilöintitietoihinsa. Mahdollisuus valokuvan ottamiseen ja tallettamiseen katsottiin liittyvän turvallisuusseikkoihin, koska vankilassa on välttämätöntä voida varmistaa nopeastikin tietyn henkilön henkilöllisyys.

¹³ HE 263/2004 vp, s. 148.

¹⁴ HE 14/1985 vp, s. 74.

¹⁵ HE 263/2004 vp, s. 239. Myös AOA on kiinnittänyt huomiota siihen, että esimerkiksi henkilötuntemerkkien ottaminen kohdistuu ensisijaisesti perustuslaissa turvattuun yksilön henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Näin ollen perusoikeuksiin puuttuvien säännöksiin tulee olla tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä. EOAK 2094/4/02.

¹⁶ Nykyisen pakkokeinolain henkilötuntemerkkien ottaminen vastaa vanhan pakkokeinolain säännöstä muutoin, mutta siihen on lisätty käytännön merkityksensä vuoksi hajunäytteen ottaminen. HE 222/2010 vp, s. 313–314.

¹⁷ HE 14/1985 vp, s. 74.

¹⁸ Helminen ym. 2005, s. 682.

¹⁹ HE 26/2001 vp, s. 12.

Myös esimerkiksi, jos Rikosseuraamuslaitoksen virkamies menee valvottua koevapautta suorittavan kotiin, pitää hänen voida varmistua siitä, että siellä tavattava henkilö on juuri kyseinen valvottua koevapautta suorittava henkilö.²⁰ Valokuvan ottamista ja tallettamista on pidetty tärkeänä myös, koska esitutkintaviranomaisilla voi tulla tarve seuraamuksen suorittamisen jälkeen saada henkilöstä ajan tasalla oleva valokuva. Käyttötarve voi liittyä myös esimerkiksi etsintäkuulutetun henkilön kiinniotamiseen.²¹

Uusi RiseHetiL (1301/2021) tuli voimaan 4.4.2022. Siinä yksilöintitiedot on määritelty 2 luvun 5 §:n 1 momentissa. Käsillä olevan aiheen kannalta merkityksellisin muutos on se, että kun aiemmin yksilöintitietoja koskevassa säännöksessä oli mainittu mahdolliset henkilötuntemerkit, uudessa säännöksessä ne on eritelty tarkemmin 1 momentin 7 kohdassa. Niitä ovat pituus, paino, silmien väri, hiusten oma väri, vartalon rakenne, mahdolliset arvet ja tatuoinnit sekä mahdolliset muut vastaavat tuntemerkitiedot. Hallituksen esityksessä käytettiin vielä käsitettä mahdolliset tuntemerkit²², mutta lakivaliokunta katsoi, ettei käsite ollut tietosuoja sääntelyn edellyttämällä tavalla riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen, joten saamansa selvityksensä perusteella valiokunta ehdotti, että kohdassa luetellaan ne PKL 9 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen henkilötuntemerkitiedot, joita Rikosseuraamuslaitoksen on tehtäviään hoitaessaan välttämätöntä käsitellä²³.

Uuden lain 2 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmään rekisteröidystä vangista, tutkintavangista, valvontarangaistusta suorittavasta, valvotussa koevapaudessa olevasta tai yhdistelmä rangaistuksen valvonta-aikaa suorittavasta henkilöstä voidaan ottaa biometrinen kasvokuva ja sormenjäljet ja tallentaa ne hänen yksilöintitietoihinsa. Hallituksen esityksen mukainen 2 momentti vastasi valokuvan ottamisen ja tallentamisen osalta vanhaa säännöstä ja esityksessä todettiin, että vankilassa on välttämätöntä voida varmistaa henkilön henkilöllisyys. Sama koskee valvottua koevapautta, valvontarangaistusta ja yhdistelmä rangaistuksen valvonta-aikaa suorittavia henkilöitä, joiden henkilöllisyys pitää voida varmistaa täytäntöönpanoon kuuluvilla valvontakäynneillä henkilön kotona tai seuraamuksen suorittamiseen liittyvässä muussa paikassa.²⁴

Lakivaliokunta kuitenkin katsoi saamansa selvityksen perusteella, että sääntelyn täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden edellytyksen täyttämiseksi oli tarpeellista täsmentää momenttia siten, että yksilöintitietoihin kuuluva valokuva on nimenomaan biometrinen kasvokuva. Saadun selvityksen perusteella valiokunta katsoi lisäksi olevan välttämätöntä, että tietojärjestelmään voidaan henkilöllisyyden toteamiseksi tallentaa tieto vangin, tutkintavangin, valvontarangaistusta suorittavan, valvotussa koevapaudessa olevan tai yhdistelmä rangaistuksen valvonta-aikaa suorittavan henkilön sormenjäljistä. Hallituksen esityksessä sormenjälkitieto oli todettu ainoastaan perustelutekstissä, mutta sääntelyn täsmällisyysvaatimuksen täyttämiseksi on asiasta säädettävä laissa.²⁵

Edellä on käsitelty sitä, että minkälaisia henkilötuntemerkkejä Rikosseuraamuslaitos voi vangista ottaa ja tallentaa. Kuten on käynyt ilmi, myös tiedot tatuoinneista ja arvista voidaan tallentaa rekisteriin. Rikosseuraamuslaitoksen tulkinnan mukaan valokuvan ottaminen muualta kuin kasvoista ja sen tallentaminen ei ole mahdollista. Näin ollen esimerkiksi tiedot vangin tatuoinneista voidaan tallentaa vain kirjallisessa muodossa. Epäselvää on, että johtuuko tulkinta siitä, että edellä käsitellyssä yksilöintitietoja koskevassa pykälässä on mainittu erikseen valokuvan ottaminen omassa momentissaan. Mikäli tulkinta johtuu edellä mainitusta, uusi RiseHetiL ei sinänsä vaikuttane asiaan, koska siinä valokuvan suhteen on vain täsmennetty, että kyseessä on biometrinen kasvokuva.

Rikosseuraamuslaitoksen tulotarkastusta koskevassa määräyksessä todetaan, että vankilaan otetusta henkilöstä voidaan ottaa pakkokeinolaissa tarkoitettujen henkilötuntemerkit. Määräyksessä mainitaan

²⁰ HE 292/2014 vp, s. 11.

²¹ HE 292/2014 vp, s. 18.

²² HE 246/2020 vp, s. 45.

²³ LaVM 13/2021 vp, s. 13-14. Ks. myös PeVL 27/2021 vp, s. 5

²⁴ HE 246/2020 vp, s. 45.

²⁵ LaVM 13/2021 vp, s. 14. Ks. myös PeVL 27/2021 vp, s. 5

sormen-, käden- ja jalanjäljet, käsiala- ja ääninäyte, valokuva sekä tuntomerkkítiedot. Vangista otetaan valokuva hänen saapuessaan vankilaan sekä aina hänen siirtyessä kirjoille toiseen vankilaan. Määräyksen mukaan valokuvauksessa noudatetaan erillistä ohjetta, mutta sellaista ei löydy Rikosseuraamuslaitoksen ohjeista. Mikäli vangin ulkonäkö on muuttunut, tulee valokuva ottaa myös myöhemmin rangaistuksen suorittamisen aikana sekä henkilön vapautuessa rangaistuslaitoksesta. Lisäksi vangin poistuessa vankilasta esim. poistumisluvalle, tulee aina varmistaa, että vankilalla on vangista ajanmukainen valokuva tuntomerkkeineen. Mikäli vangin tuntomerkkien suhteen tapahtuu muutoksia, tulee tuntomerkkítiedot päivittää välittömästi. Määräyksessä todetaan myös, että erityisestä syystä henkilöstä voidaan ottaa myös muita pakkokeinolaissa määritellyjä henkilötuntomerkkejä.²⁶ Epäselvää on ensinnäkin, että mitä muilla pakkokeinolaissa määritellyillä henkilötuntomerkeillä tarkoitetaan, koska määräyksessä on lueteltu kaikki pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n 1 momentissa mainitut henkilötuntomerkit hajunäytettä lukuun ottamatta. Toiseksi epäselvää on se, että mitä erityisellä syyllä tarkoitetaan.

4 TUNTOMERKKIEN OTTAMINEN POLIISISSA

Poliisissa on vakiintuneesti toimittu henkilötuntomerkkejä otettaessa siten, että rikoksesta epäilystä otetaan ja tallennetaan useita valokuvia, sisältäen kasvokuvan, sivukuvan ja yleiskuvan. Lisäksi otetaan ja tallennetaan erilliset kuvat mahdollisista näkyvistä tatuoinneista ja arvista. Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan poliisi saa käsitellä 5 §:ssä tarkoitetuista henkilöistä 4 §:ssä tarkoitettujen henkilön perustietojen lisäksi seuraavia henkilötietoja: tuntomerkkítiedot henkilöllisyyden toteamiseksi, mukaan lukien sormen-, käden- ja jalanjäljet, käsiala-, ääni- ja hajunäyte, DNA-tunniste, kasvokuva ja muut biometriset tiedot. Tuntomerkkítiedot kattavat myös muun muassa henkilön tatuoinnit tai muut vastaavat ulkoiset tuntomerkit, kuten arvet ja syntymämerkit²⁷. Vanhan saman nimisen lain (761/2003) 2 luvun 2 §:n 3 momentin 9 kohdan mukaan tietojärjestelmään saatiin tallettaa rikoksesta epäiltyjen henkilöiden tunnistamiseksi, rikoksen selvittämiseksi ja rikosentekijöiden rekisteröimiseksi rikoksesta epäilyistä tai tuomituista henkilöistä silloisen pakkokeinolain 6 luvun 4 §:n 1 ja 4 momentissa säädettyt henkilötuntomerkit ja mainitun luvun 5 §:ssä säädetty DNA-tunnisteet, henkilön videokuvat ja jalkineenjäljet, epäilyn kohteena olevaan rikokseen liittyviä tietoja sekä rekisteröintiä ja henkilön luokitusta koskevia tietoja (*tuntomerkkítiedot*).

Poliisin tuntomerkkirekisteri Vitja-RETU on tietojärjestelmä, johon tallennetaan rikoksesta epäilyistä tai tuomituista henkilöistä perustietoja ja laissa säädetty tuntomerkkítiedot henkilöiden tunnistamiseksi ja rikoksen selvittämiseksi pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n 1 momentin ja 4 §:n mukaisesti. Lisäksi järjestelmään tallennetaan ulkomaalaislain 131 §:n perusteella rekisteröidyistä ulkomaalaisista laissa mainitut perus- ja tuntomerkkítiedot. Tuntomerkkítietojen avulla voidaan tunnistaa luonnollinen henkilö ja näin varmistaa henkilöllisyys. Tuntomerkkítietoja ovat muun muassa: 1. paino, 2. pituus, 3. hiusten väri, 4. silmien väri, 5. tatuointi tai vaatetus, 6. sormenjäljet, kädenjäljet, käsiala-, ääni- ja hajunäyte, 7. DNA-tunniste, 8. kasvokuva ja 9. muut biometriset tiedot.²⁸

Poliisilain (872/2011) esitöissä on todettu, että jos poliisin toimenpiteen kohteeksi joutuneella henkilöllä ei ole henkilöllisyyttä varmentavaa asiakirjaa mukanaan eikä henkilöllisyyttä voida muutoin luotettavasti selvittää, poliisi voi käytössään olevia henkilörekistereitä apunaan käyttäen selvittää henkilöllisyyden esimerkiksi vertaamalla henkilön tatuointeja tai arpia taikka muita erityistuntomerkkejä poliisin henkilörekisteriin talletettuihin tietoihin. Mikäli henkilöllisyys on mahdollista luotettavasti

²⁶ Rikosseuraamuslaitos määräys dnro 6/004/2016.

²⁷ HE 242/2018 vp, s. 71 ja 107.

²⁸ Poliisin asiakirjajulkisuuskuvauus POL-2021-75355.

selvittää poliisin henkilörekistereissä olevan kasvokuvan perusteella, ei henkilöllisyyttä tarpeettomasti saa selvittää muiden henkilötuntemerkkien perusteella.²⁹

5 HENKILÖTUNTOMERKIT JA TIETOSUOJASÄÄNTELY

Euroopan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen (2016/679) 4 artiklan 1 kohdan mukaan henkilötiedoilla tarkoitetaan kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyviä tietoja. Tunnistettavissa olevana pidetään luonnollista henkilöä, joka voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa erityisesti tunnistetietojen, kuten nimen, henkilötunnuksen, sijaintitiedon, verkkotunnistetietojen taikka yhden tai useamman hänelle tunnusomaisen fyysisen, fysiologisen, geneettisen, psyykkisen, taloudellisen, kulttuurillisen tai sosiaalisen tekijän perusteella.

Henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018) 3 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan *henkilötiedoilla* tarkoitetaan kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön (*rekisteröity*) välittömästi tai välillisesti liittyviä tietoja. Tunnistettavissa olevana pidetään luonnollista henkilöä, joka voidaan suoraan tai välillisesti tunnistaa erityisesti nimen, henkilötunnuksen tai yhden tai useamman hänelle tunnusomaisen fyysisen, geneettisen tai esimerkiksi sosiaalisen seikan perusteella³⁰.

Tietosuojaavaltuutettu on katsonut, että valokuva on henkilötieto, jos henkilö on sen perusteella tunnistettavissa. Kyseeseen tulevat tunnistettavasta henkilöstä otetun valokuvan lisäksi esimerkiksi kuvat, jotka esittävät ajoneuvoa, jonka rekisteritunnus on näkyvässä tai omakotitaloa, joka on jollain tapaa yhdistettävissä asukkaisiinsa tai omistajiinsa.³¹ Käsillä olevan aiheen kannalta merkityksellinen on ennen nykyistä tietosuojalakia (1050/2018) voimassa olleen henkilötietolain (523/1999) esityöt, joissa on todettu, että henkilötiedoiksi katsotaan jollekin alustalle talletetut tiedot. Sillä, millä keinoin (käsin, koneellisesti, optisesti, sähköisesti, magneetilla) tai mille alustalle tieto on talletettu, ei henkilötiedon käsitteen kannalta ole merkitystä.³²

Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 14 kohdan mukaan biometrisillä tiedoilla tarkoitetaan kaikkia luonnollisen henkilön fyysiin ja fysiologisiin ominaisuuksiin tai käyttäytymiseen liittyvällä teknisellä käsittelyllä saatuja henkilötietoja, kuten kasvokuvia tai sormenjälkitietoja, joiden perusteella kyseinen luonnollinen henkilö voidaan tunnistaa tai kyseisen henkilön tunnistaminen voidaan varmistaa. Esimerkiksi kasvokuvat kuuluvat siten biometriin tietoihin vain silloin, kun ne on saatu henkilön fyysiin ja fysiologisiin ominaisuuksiin tai käyttäytymiseen liittyvällä teknisen käsittelyn avulla³³. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan henkilötietojen on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä, joten on toteutettava kaikki mahdolliset kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden epätarkat ja virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Rikosseuraamuslaitoksella on ollut jo aiemmin mahdollisuus tallentaa tiedot vangin tatuoinneista ja arvista ja uusi RiseHetiL selkeyttää tätä entisestään, kun henkilötuntemerkit on lueteltu yksilöintitie-

²⁹ HE 224/2010 vp, s. 74–75.

³⁰ HE 31/2018 vp, s. 35.

³¹ Tietosuojaavaltuutettu 423/452/2016. Ks. myös Vanto 2011, s. 22.

³² HE 96/1998 vp, s. 35.

³³ HE 241/2018 vp, s. 39.

toja koskevassa säännöksessä³⁴. Sen sijaan tietojen tallennusmuoto on jätetty avoimeksi. Rikosseuraamuslaitoksen tulkinnan mukaan tiedot voidaan tallentaa vain kirjallisessa muodossa. Sen sijaan poliisi tulkitsee asiaa niin, että tuntomerkitietojen käsittelyä ei ole sidottu niiden tallennusmuotoon. Poliisia ja Rikosseuraamuslaitosta koskeva sääntely ei kuitenkaan tältä osin eroa ratkaisevalla tavalla toisistaan. Tässä kirjoituksessa esitetyn perusteella voitaneen tehdä johtopäätös, että tiedot voidaan tallentaa valokuvan muodossa myös Rikosseuraamuslaitoksessa. Ratkaisevaa on lähestyä aihetta henkilötiedon määritelmän näkökulmasta.

Tietosuoja-asetuksessa sekä kansallisessa lainsäädännössä henkilötietojen tallennusmuoto on jätetty avoimeksi, joten oleellista on itse tieto. Tämä on ilmaistu myös edellä mainitussa vanhan henkilötietolain esitöissä. Näin ollen se seikka, että laissa on erikseen mainittu mahdollisuus ottaa valokuva (kasvokuva) vangista, ei tarkoittane sitä, etteikö vangista voitaisi ottaa myös yleiskuvaa ja sivukuvia, eikä myöskään sitä, etteikö voitaisi ottaa sekä tallentaa valokuvia tatuoinneista ja arvista. Kasvokuva itsessään on vain yksi, jokseenkin tärkeä henkilötuntomerkki muiden joukossa. Kun lainsäädäntö mahdollistaa kasvokuvan tallentamisen, eivät muut kuvat enää puuttune sen enempää vangin perusoikeuksiin henkilötietojen suojan näkökulmasta. Perusoikeuksien näkökulmasta ei liene myöskään merkitystä sillä, että tatuointi tai arpi dokumentoidaan valokuvan muodossa sanallisen kirjaamisen sijasta. Vanki on yhtä lailla mahdollisesti tunnistettavissa yksittäisestä tatuointitiedosta, olipa se sitten kuvan tai tekstin muodossa. Tällainen toimintatapa voi sen sijaan palautua positiivisesti vangin perusoikeuksiin, koska kuva tatuoinneista on varmempi tunnistamistilanteessa kuin yksittäisen virkamiehen kirjallinen kuvaus tatuoinneista. Näin ollen voidaan vähentää riskiä sille, että väärä henkilö joutuu viranomaisten toimenpiteen kohteeksi vankilassa, lomilla taikka vapautumisen jälkeen.

Lainsäätäjän tarkoitus henkilötuntomerkkien ottamisen ja niiden tallentamisen suhteen on ollut se, että viranomainen voi virkatehtävää suorittaessaan varmistua siitä, että on tekemisissä oikean henkilön kanssa. Tämän taustalla ovat myös turvallisuusseikat. Näin ollen henkilötuntomerkkitietoina on tarpeen käsitellä muun muassa tietoja henkilön pituudesta ja painosta taikka henkilön kuvia. Näitä tietoja tarvitaan henkilön luotettavaan tunnistamiseen, ja ne voivat myös olla joskus ainoita käytettävissä olevia henkilön yksilöimis- ja tunnistetietoja.³⁵ Esimerkiksi henkilön kuva on usein luotettavampi tunnistetieto kuin henkilön käyttämä nimi.³⁶ Myös kansainväliset suositukset edellyttävät, että vankilaan ottamisen yhteydessä on jokaisesta vangista kirjattava täsmälliset henkilöllisyyttä koskevat tiedot, jotka mahdollistavat hänen yksilöllisen identiteettinsä määrittämisen.³⁷

Järjestäytyneiden rikollisryhmien ulkoihin tunnuksiin kuuluu kullekin ryhmälle ominaisia tatuointeja, joita on lähes kaikilla rikollisryhmien jäsenillä. Vangin asema tai yhteys järjestäytyneeseen rikollisuuteen on yksi keskeisimpiä vankilaturvallisuuden ylläpitämiseen tähtäävään vankiarviointiin liittyviä tehtäviä. Vankeusasetuksen 15 §:n mukaan vangin rangaistusajan suunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muun muassa aikaisempi rikollisuus, rikoksen tai rikosten laatu, turvallisuuteen vaikuttavat tekijät, sosiaaliset olosuhteet sekä tekijät, jotka lisäävät todennäköisyyttä syyllistyä uusiin rikoksiin.

Henkilön tatuointien perusteella voidaan tehdä varsin luotettavia päätelmiä henkilön suhteesta rikollisjärjestöön, koska rikollisjärjestöstä eroamisen jälkeen kyseisiin rikollisjärjestöön liittyviä tatuointeja ei jengien sisäisen koodiston mukaan voi pitää, vaan ne täytyy joko poistaa tai peittää uudella tatu-

³⁴ Tämän suhteen on ristiriitaista, että VL:n tulotarkastusta koskevassa säännöksessä on edelleen viittaus henkilötuntomerkkien osalta pakkokeinolakiin, vaikka Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuus ei perustu enää siihen vaan henkilötietojen käsittelyä koskevaan lakiin. Lainsäätäjä on selvästi ottanut uuteen yksilöintitietoja koskevaan säännökseen ne pakkokeinolaissa mainitut henkilötuntomerkit, joita Rikosseuraamuslaitoksen on katsottu tarvitsen käsitellä. Näin ollen tulotarkastusta koskevan säännöksen 2 momentissa tulisi olla viittaus yksilöintitietoja koskevaan säännökseen.

³⁵ HE 241/2018 vp, s. 46 ja HE 259/2018 vp, s. 45.

³⁶ HE 241/2018 vp, s. 44 ja HE 259/2018 vp, s. 45.

³⁷ Yhdistyneiden kansakuntien vankeinhoidon vähimmäissäännöt (Nelson Mandela -säännöt) ja Euroopan vankilasäännöt.

oinnilla. Erityisesti vankilaolosuhteissa ”luvattoman” jengitatuoinnin kantamisesta joutuu välittömästi alttiiksi väkivallalle kyseisen rikollisjärjestön taholta. Näin ollen jengitatuointi on verrattain luotettava indikaattori henkilön yhteydestä tatuoinnin ilmaisemaan rikollisryhmään. Vangit hankkivat tatuointeja myös vankeusaikana joko vankilan sisällä tehdyillä luvattomilla tatuointikoneilla tehtynä tai poistumislupien tai muiden vankilan ulkopuolelle poistumisten aikana. Vankeusaikana otetut tatuoinnit voivat paljastaa vangin muuttuneesta asemasta suhteessa johonkin rikollisjärjestöön tai ekstremistiseen ryhmittymään. Tällainen tieto voi olla erityisen tarpeellista niin Rikosseuraamuslaitoksen, mutta myös muiden viranomaisten tehtävien hoitamisen kannalta.

Yhdysvalloissa on viime vuosina kehitetty aktiivisesti tatuointien tunnistustekniikkaa. Mukana kehitystyössä ovat olleet elinkeinoelämä, turvallisuusviranomaiset ja yliopistot. Viime vuosiin asti tatuointien vertaaminen ja analysointi ovat sisältäneet tuntomerkkirekisterin valokuvien selaamisen ja tietokoneavusteinen vastaavuus on rajoittunut avainsanojen metatietohakuihin. Tatuointien tunnistusta on pidetty eräänlaisena biometrisenä tekniikkana, kuten kasvojentunnistus, sormenjälkien ottaminen ja iiriksen skannaus. Tatuoinnin tunnistus toimii samalla tavalla kuin kasvojentunnistus. Kun tatuoinnin kuva on otettu ja tallennettu järjestelmään, tunnistusohjelmisto analysoi sen tiettyjen yksityiskohtien perusteella ja vertaa niitä tietokannassa jo oleviin tatuointikuviin. Lisäksi tatuoinnin tunnistusohjelmisto voi hyödyntää verkkosivuilta tai sosiaalisesta mediasta löytyneitä kuvia. Vaikka turvallisuusviranomaiset ovat jo pitkään käyttäneet tatuointeja rikoksesta epäiltyjen ja uhrien tunnistamiseksi sekä jengien jäsenten kartoittamiseksi, kehitettävä automatisoitu tekniikka tehostaisi toimintaa paljon. Tatuointien valokuvaus on auttanut turvallisuusviranomaisia tunnistamaan esimerkiksi väkivaltarikoksista epäiltyjä ja vaikuttanut siten omalta osaltaan kaupunkiturvallisuuteen. Tatuointi on tuntomerkkinä ainutlaatuinen, koska sillä on merkitystä ihmisille, olipa kyseessä sitten heidän uskontoaan edustava risti, lapsen muotokuva tai tiettyyn ryhmään kuulumisesta viestittävä kuva. Kääntöpuolena on se, että tatuoinnista tehdyt oletukset voivat kuitenkin olla vääriä. Esimerkiksi joku voi ottaa tietynlaisen tatuoinnin tietämättä, että joku rikollisjärjestö käyttää saman tyyppistä kuvaa tunnuksenaan.³⁸

Tatuointien tunnistustekniikan kehittäminen on aiheuttanut keskustelua siitä, että viranomaiset alkaisivat muodostamaan yhä laajempia tietokantoja, joissa ihmiset on jaoteltu esimerkiksi uskonnon, poliittisen ideologian tai muiden tatuoinnin ilmaisemien tietojen perusteella.³⁹ Aihe on hyvin ajankohtainen Suomessa, kun järjestäytynyt ja ammattimainen rikollisuus kasvaa sekä kansainvälistyy. Tämän takia olisi syytä seurata tarkasti, minkälaista tunnistustekniikkaa maailmalla käytetään ja minkälaisia tuloksia tutkimuksista saadaan. Vaikka ulkomaiset tutkimustulokset eivät välttämättä ole suoraan siirrettävissä Suomeen, antavat tutkimukset kuitenkin tärkeitä viitteitä siitä, miten käytettynä tekniikasta saadaan suurin hyöty irti.

LÄHTEET

EFF 2017: Tattoo Recognition. Electronic Frontier Foundation. Saatavissa osoitteessa: <https://www.eff.org/pages/tattoo-recognition>. Vierailtu 25.2.2022.

EOAK 1408/4/98, 19.2.1998.

EOAK 2094/4/02, 2.5.2003.

EOAK 437/4/03, 7.12.2004.

EOAK1522/4/04, 21.6.2006.

EAOK 2108/4/07, 13.3.2009.

³⁸ Mackey ym., 2016 ja EFF 2017.

³⁹ Mackey ym., 2016 ja Mackey - Maas 2016.

EOAK 144/4/08, 8.4.2009.

EOAK/4640/4/14, 7.11.2015.

EOAK/2474/2016, 9.8.2017.

EOAK/1941/2018, 9.4.2019.

EOAK/5291/2019, 17.1.2020.

EOAK/7030/2020, 29.9.2021.

Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus Rec (2006) 2 jäsenvaltioille Euroopan vankilasäännöistä.

HE 14/1985 vp: Hallituksen esitys Eduskunnalle esitutkintaa ja pakkokeinoja rikosasioissa koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 96/1998 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle henkilötietolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 26/2001 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa.

HE 263/2004 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa ja tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 222/2010 vp: Hallituksen esitys Eduskunnalle esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamiseksi.

HE 224/2010 vp: Hallituksen esitys Eduskunnalle poliisilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 292/2014 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 31/2018 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 241/2018 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 242/2018 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 259/2018 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä Tullissa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 246/2020 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa sekä vankeuslain ja eräiden muiden seuraamusten täytäntöönpanosta annettujen lakien muuttamisesta.

Helminen, Klaus – Lehtola, Kari – Virolainen, Pertti: Esitutkinta ja pakkokeinot. Jyväskylä 2005.

Holopainen, Jari-Pekka: Selvitys Rikosseuraamuslaitoksen kyvystä vastata järjestäytyneen rikollisuuden haasteisiin. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 3/2021.

Junninen, Mika: Suomalaisten vankiloiden turvallisuus. Rikosseuraamusviraston julkaisuja 5/2008.

LaVM 13/2021 vp: Lakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa sekä vankeuslain ja eräiden muiden seuraamusten täytäntöönpanosta annettujen lakien muuttamisesta.

PeVL 27/2021 vp: Perustuslakivaliokunnan lausunto Hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa sekä vankeuslain ja eräiden muiden seuraamusten täytäntöönpanosta annettujen lakien muuttamisesta.

Mackey, Aaron - Maas, David - Okuda, Soraya: 5 Ways Law Enforcement Will Use Tattoo Recognition Technology. Electronic Frontier Foundation. Saatavissa osoitteessa: <https://www.eff.org/deeplinks/2016/05/5-ways-law-enforcement-will-use-tattoo-recognition-technology>. Vierailtu 26.2.2022.

Mackey, Aaron - Maas, David: Tattoo Recognition Research Threatens Free Speech and Privacy. Electronic Frontier Foundation. Saatavissa osoitteessa: <https://www.eff.org/deeplinks/2016/06/tattoo-recognition-research-threatens-free-speech-and-privacy>. Vierailtu 26.2.2022.

Paasonen, Jyri: Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuden ja valvontatyön ulkoinen arviointi. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 2/2021.

Poliisin asiakirjajulkisuuskuvauus POL-2021-75355. Poliisihallitus 30.06.2021.

Rikosseuraamuslaitoksen määräys tulotarkastuksesta. Dnro 6/004/2016, 5.9.2016.

Ruotsalainen, Jari: Iholle kaiverrettu. Tatuoimisen kulttuurinen murros Suomessa. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto 2015.

Tietosuoja-valtuutus 423/452/2016, 11.3.2016.

Vanto, Jarno: Henkilötietolaki käytännössä. Helsinki 2011.

Stewart, Sean: Why correctional facilities should photograph detainee tattoos. Saatavissa osoitteessa: <https://www.corrections1.com/arrests-and-sentencing/articles/why-correctional-facilities-should-photograph-detainee-tattoos-5CSBwTVQcEMjAEMq/>. Vierailtu 25.2.2022.

Yhdistyneiden kansakuntien vankeinhoidon vähimmäissäännöt (Nelson Mandela -säännöt). 17.12.2015 YK:n yleiskokouksen 70. istunnossa (UN-Doc A/Res/70/175).